

Lubica
Mišíková

**Mrazená
škorica**
Vůňa minulých
životů

L'ubica Mišíková

Mrazená škorica

Vôňa minulých životov

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Vajnorská 128, 831 04 Bratislava 3
E-mail: slovenskyspisovatel@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Darina Maláková
Tlač Kasico, a. s., Bratislava

Copyright © Ľubica Mišíková 2015
Cover Design © Peter Brunovský 2015
Cover Photo © iStock.com/Marylin Nieves
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2015

ISBN 978-80-220-1887-6

*Túto knihu venujem všetkým,
ktorí veria na veci
medzi nebom a zemou.*

Autorka

NEŇA

Helena Adamová si v obchode chcela vybrať jogurt z chladiaceho pultu. Dve ženy načahujúce sa po vajíčka ju k nemu nechtiac pritlačili.

Zmeravela, nákupný košík jej vypadol z ruky a z úst jej vyšli tiché slová: „Pustite ma, nerobte to, nemôžem dýchať...”

Nevedela prečo, ale vynorili sa jej v mysli, vždy keď okolo seba zacítila stisk ľudských tiel. Stále ich opakovala. Čoraz tichšie, až ich nakoniec len s plačom zašepkala.

Ženy od nej zarazene odstúpili a ona vybehla z obchodu. Predavačky aj kupujúci na ňu pozerali, niektorí súcitne, niektorí nechápavo. Cítila ich pohľady na chrbte, hladkajúce aj šľahajúce. V ušiach jej znelo ich šepkanie, ľútostivé aj škodoradostné. Ale ona nepotrebovala ani ich súcit, ani ľútosť, ani pochopenie, ani odsúdenie. Potrebovala vedieť, prečo ju prepadáva nepochopiteľný desivý strach, prečo sa znova a znova vracia a prečo je voči nemu bezmocná.

Zašla za obchod a oprela sa chrbtom o stenu. Bolo jej jedno, že práve tam miestni opilci zvykli vykonávať malú potrebu po ceste z krčmy domov. Chcela byť niekde, kde by ju nik nevidel a nik sa jej na nič nepýtal. Celým vnútrom jej prestupovala nevoľnosť. Naklonila sa dopredu a naplo ju na vracanie. Vždy to tak bolo, a potom prišla malá úľava. Vybrala z kabelky papierovú vreckovku, roztrasene si najprv utrela spotené čelo a potom ústa.

Odlepila sa od steny a pomaličky vykročila k vlakovej stanici. V Košeci zastavovali len osobné vlaky. Rýchliky sa cez

ňu prerútili ako nahnevané sršne. Prešla okolo trate ďalej od nástupišťa, a keď už stanica nebola na dohľad, vošla medzi koľajnice a ostala odovzdane stáť. Nevedela, z ktorej strany vlak príde, či mu bude otočená chrbtom, alebo tvárou. Nevedela ani to, kedy príde, ako dlho naň bude musieť čakať. Šialený strach, ktorý ju prenasledoval celý život, sa teraz neozval. Akoby bol spokojný, že ju konečne dohnal k túžbe umrieť.

Vôbec sa nebála. Ani vtedy, keď v nohách pocítila dunenie železničných podvalov. Ani vtedy, keď už počula hučanie rýchlika a uvidela jeho približujúce sa svetlá. Jednému mužovi z Košice vlak odtrhol nohu nad členkom, keď nepozorne prebiehal cez koľaje. Vravel, že pritom cítil iba tupý úder. Žiadnu bolesť. Tá prišla, až keď ho nakladali do sanitky. Ani ju to nebude bolieť. Príde len prudký náraz a v tom istom okamihu večná zamatová, mäkká tma.

Vôbec sa nebála, a predsa na poslednú chvíľu cúvla z koľajiska. Lahostajne pozerala na okoloidúci rýchlik. Rozrážal vzduch, ktorý jej nadvihoval plášť, rozvieval vlasy do tváre a stíhal z nej kvapky dažďa. Ten mala rada. Nemohla sa nasýtiť jeho sladkej chuti na perách. Jeho sviežich kvapiek, ktoré jej presiakli cez kožu a vpili sa do vyprahnutej duše. Mrakov, ktoré nedovolili slnku páliť, a vône dvíhajúcej sa z čerstvo popršanej zeme. Bolo to ako posledné želanie odsúdeného na smrť. Ešte raz vychutnať dážď.

Sklonila hlavu a privrela oči. Ako dieťa si myslela, že keď ich tuho zavrie a nikoho neuvidí, nikto neuvidí ani ju. Ale toto nebola jej nočná hra v detskej izbe. Bol to život, ktorý jej nástojčivo udieral do spánkov útržkami rozhovoru riaditeľky materskej školy s niekoľkými rodičmi. Nechtiac si ho dnes vypočula, keď odchádzala domov. Predtým, ako vždy, dlaňou ešte raz zarovнала hračky na poličkách, prihladila niekoľko prikrývok na postieľkach a potom sa ako tieň vytratila von. Keď prechádzala po chodbe okolo dverí riaditeľkinej

kancelárie, začula spoza nich svoje meno. Vyrieknuté niekoľkými známymi hlasmi. Predbiehali sa v tom, ktorý naj dôveryhodnejšie potvrdí jej vinu a určí ten najdôslednejší ordieľ.

„Učiteľka Adamová by mala prestať pracovať v škôlke... mala by sa ísť liečiť... nie je normálne, že skoro štyri roky chodí v čiernom... aj vlasy si prefarbila načierne... ak to nechcete riešiť, napíšeme sťažnosť... o naše deti sa stará psychicky labilná osoba, nahrádza si nimi vlastnú rodinu...”

Chcelo sa jej päšťami zabúchať na dvere a zavolať, že nič z toho nie je pravda. Chcela sa spýtať tých odsudzujúcich hlasov, čo s ňou bude, ak jej tam už nedovolía pracovať. Chcela im povedať, že ďalší pobyt na psychiatrii už nezvládne. Po manželovej smrti to raz prežila. Stačilo. Už nikdy viac. Nikto ju vtedy nechcel počúvať, nikto ju nechcel pochopiť, na všetky jej otázky mali len rovnakú odpoveď: *Vezmite si tabletku... dáme vám injekciu...*

Keby skočila pod ten vlak, v tejto chvíli by už možno roztrhané kusy jej tela hádzali do čierneho igelitového vreca, vložili by ho do truhly a zavreli veko. Smútočný obrad by prebehol bez toho, aby ju matka naposledy pohladila po studenom líci a otec krušpánovou vetvičkou namočenou vo svätenej vode urobil krížik na jej čelo zakryté bielym vyšívaným tylom. To by bol nedôstojný návrat do kostola.

Mala pätnásť, keď doň prestala chodiť. Slová kňaza vždy prehlušovali čudné náreky derúce sa odniekiaľ z jej vnútra. Nechápala to, ale nikdy nepodľahla nutkaniu vybehnúť uprostred omše z kostola von. Radšej zavrela oči, aby nevidela zelenkavé kruhy, ktoré sa jej pred nimi začali bláznivo skrúcať. Zhlboka sa nadýchla, aby potlačila nevoľnosť od žalúdka, a prsty tuho zaťala do lavice, aby odolala sladkastej zadúšajúcej slabosti, čo ju začínala zvierať. A potom odpadla. Tichučko sa zviezla z lavice na zem. Ako smutná kôпка posledného jarného snehu z nízkej striešky.

Nie, nebol by to návrat do kostola, aký cirkev uznáva. Ale toto by bolo len medzi ňou a Bohom.

Prešla okolo koľajiska a v tmavom tichu sa skratkou cez kraj nízkeho lesíka vracala domov. Na medziposchodí bytovky ju zastavila suseda Vargová, bývajúca pod ňou. Čiperaná a všetečná dôchodkyňa.

„Helenka, aká ste mokrá, aby ste neprechladli,“ prihovori-la sa jej prehnane starostlivo.

„Zabudla som si dáždník,“ hlesla, prekvapená, že vôbec dokáže hovoriť.

„A tie rifličky pre Janinku mi do soboty urobíte?“

„Urobím ich ešte dnes večer. Zajtra ich budete mať hoto-vé,“ usmiala sa odrazu, lebo zajtrajšok už pre ňu nič nezna-menal.

Vošla do bytu, vyzliekla si premočený kabát a v chodbe sa pozrela do zrkadla. Nohavice aj čierny pulóver na nej vi-seli ako na vešiaku. Bola chudá. Tvár mala prepadnutú, bledú a okolo nej jej splývali mokré vlasy ako prúdy stu-denej čiernej smoly. Prstami prechádzala po svojom obraze v zrkadle.

„Nikomu nebudeš chýbať,“ zašepkala takmer láskavo a znelo to, akoby sa lúčila sama so sebou. Celkom mechanic-ky zapla šijací stroj a zo skrine vybrala Janinkine rifle. Janka bola vnučka pani Vargovej. Janinka, Haninka, Mirinka... He-lena vždy pochybovala, či tie svoje zdrobnené, sladké a za-liečavé oslovenia myslí úprimne, ale teraz už bolo zbytoč-né zaoberať sa tým. Pohľadom premerala pekne zoradené igelitové tašky s oblečením od susedov. Všetky boli označe-né menami, nič sa nestratí. Keď prerábali s manželom dom, snažila sa privyrobiť si a po večeroch šila pre susedov a zná-mych.

Teraz starostlivo zúžila Janinkine rifle, vyhladila ich, pre-vesila cez ramienko a zavesila do chodby presne oproti dve-rám. Kto sem prvý vojde, hneď ich uvidí. Nalepila na ne ru-

žovú samolepku, na ktorú napísala: *Pre Janinku*. Potom sa zamyslela a nalepila na rifle ešte jednu, s menom susedy Vargovej, číslom jej bytu a poschodia. V kúpeľni položila do vane sprchovú hlavicu a prikryla ju hrubým uterákom, aby naplno pustená horúca voda nerušila večerný pokoj susedov. Naliala si plný pohár vody a z nočného stolíka vybrala všetky fľaštičky s liekmi, ktoré už pred niekoľkými mesiacmi prestala užívať, hoci ju psychiatrička presviedčala, že bez nich nesmie byť. Po jednej tabletke z každej fľaštičky si vkladala do úst a zapíjala vodou. Bez premýšľania a rozhodovania. To urobila už pri koľajisku. Jednu, druhú... piatu. Šiestou už prekročila hranicu. Siedmou a ôsmou urobila prvý krok do nenávratna... dvanásť aj trinásť jej skĺzla dolu hrdlom sama... sedemnásť... už ich prestala počítať.

Zaplnil ju blažený pokoj. Dokázala to. Oprela si hlavu o ruky položené na stole, lebo pocítila náhlu ospalosť. Iste, pri obchode vyvracala aj tú trochu jedla, čo do seba cez deň dostala. A tabletky na prázdny žalúdok účinkujú veľmi rýchlo. Ešte si chvíľku posedí, kým natečie plná vaňa, potom pôjde do kúpeľne, ľahne si do horúcej vody, zaspí, v spánku sa jej telo začne pomaly zosúvať do vody... plecia, krk, ústa, nos, oči... ešte chvíľku.

Voda vo vani ticho presakovala cez uterák, pomaly stúpala, preliala sa cez okraj, kvapla na zem, vsala sa do koberčeka a tenkým pásikom sa rozbehla k dverám.

Vargovú prebralo zo spánku pravidelné kvapkanie kdesi pri kúpeľni. Rukou pobúchala manželovi po pleci a zvolala: „Choď sa pozrieť. Tá bláznivá nás asi vytopila!“

Neochotne vstal. Voda v kúpeľni pravidelne kvapkala z obrovského fľaku na strope. Obliekol si župan a, nadávajúc, vyšiel z bytu. Zvonil a búchal na Helenine dvere, ale neotvárala.

„Zavolám policajtov!“ zastrájala sa Vargová na chodbe.

„Zavolaj jej matke. Veď bývajú oproti, určite majú kľúče. Ktovie, čo sa tam vnútri stalo.“

Po susedkinom telefonáte pribehli Valér Petrovský s manželkou takmer okamžite v kabátoch nedbalo oblečených na pyžamách. Odomkli dcérin byt, vbehli dnu, Valér vyfukal na mobile číslo záchranky a jeho žena odpadla na premočený koberec v predsieni.

Vargová zo zvedavosti nakukla do otvorených dverí. Uvidela Helenu bezvládne ležiacu na stole, Petrovského, ako zúfalo drží v rukách prázdne fľaštičky od liekov a ich názvy kričí záchranke do telefónu, Petrovskú, ako leží na zemi a do kabáta jej vsakuje všetka voda tečúca ponad prah kúpeľne. A nad tým všetkým visiace Janinkine rifle, suchučké, voňavé, s ružovou nálepkou. Prišlo jej nevoľno. Vyspätkovala z bytu a zašmátrala rukou po zábradlí.

„Čo si nezavrela tú vodu v kúpeľni?!“ vytkol jej ticho Varga, keď sa z Heleninho bytu i naďalej ozýval šplachot. Keď mu neodpovedala, opatrne vošiel dnu, prekročil ležiacu Petrovskú a zavrel kohútik na vani. „Pre... prepáčte,“ zahabkal, keď zbadal, že Helenina matka pootvorila oči. Nič iné mu nenapadlo. Ani povedať, ani urobiť. Koniec koncov, sanitka čochvíľa príde a on sa nemá prečo cítiť previnilo. On len... zavrel vodu.

Helena sa zobudila na nemocničnom lôžku. Denné svetlo jej bolestivo udrelo až do mozgu. Chvíľu trvalo, kým pochopila, kde je. Pomaličky zdvihla ruku a dotkla sa úst. Neznesiteľne ju boleli. Vzápätí počula rozprávať zdravotnú sestru. Zvláštne. Videla ju pred sebou, ale jej hlas akoby znel odkiaľsi zvonka.

„Pokojne, len pokojne,“ prihovorila sa jej a odtiahla jej ruku od úst. „Na pohotovosti museli konať veľmi rýchlo a trochu vám sondou poranili ústa, keď vám vyplachovali žalúdok.“

Prvé, čo pocítila, bola zúrivosť z toho, prečo ju nenechali umrieť. Ale bola kratučká. Na dlhšiu nemala silu. Ponorila sa do svojej bezmocnej otupenosti, v ktorej prestala vnímať striedanie dní a nocí, napichnutú hadičku v ruke, popruhy priväzujúce ju k posteli, okno s bielymi mrežami a známe či neznáme tváre mihajúce sa okolo nej. Čím všetkým musela prejsť, aby nabrala odvalu zmiznúť z tohto sveta, a oni jej v tom zabránili. Kedy sa jej to znova podarí? Možno už nikdy.

Pri prepúšťaní z psychiatrie si s úškrnom vypočula svoju novú diagnózu, sľúbila, že bude užívať predpísané lieky, chodiť na pravidelné kontroly a vyhýbať sa stresovým situáciám. Bez toho, že by jej ten pochybovačný a pohrdavý úškrn zmizol z tváre, zniesla aj injekciu na rozlúčku. Rodičia ju vzali k sebe domov a dbali na to, aby užívala predpísané lieky, po ktorých celé dni spala. V noci na chvíľu vstala, bezmyšlienkovito pozerala do tmavého okna a pritískala naň stuhnuté prsty, ktoré nemohla vystrieť. Tak, ako keď ju z psychiatrie prepustili pred niekoľkými rokmi. Asi ju liečili rovnako. Po prebdenej noci ráno vždy tuho zavrela oči a túžila sa stať pre všetkých neviditeľnou.

V sobotňajšie popoludnie nastal v dome nezvyčajný hluk. Spoznala v ňom hlas manžela svojej sesternice Boženy. Rado Kamenský bol síce gynekológ v žilinskej nemocnici, ale odkedy sa s Boženou oženil, pre Petrovských sa stal jednoduchým doktorom na všetko.

„Teta, nechápete, že sama sa z toho nedostane? Pozrite na ňu! Chcete, aby vám tu zomrela od hladu?“ spýtal sa pobúrene Heleninej matky.

„Prečo na mňa kričíš, Radko?“ odpovedala mu jej mama plačlivo.

„Nekričím. Ale ona musí vstať, chodiť, komunikovať a poriadne jesť. Ak každý druhý rok skončí na psychiatrii, po čase zabudne aj na to, ako sa volá. Poznám dobrú psychologič-

ku. Možno by to stálo za pokus. Inak už neviem, ako by som vám mohol pomôcť.“

Božena si k nej prisadla na posteľ, položila jej ruku na plece a jemne ňou zatriasla. „Neňa, čo je s tebou?“

„Neňa! Ako môžeš dospelú ženu volať ako decko?!“ pustil sa do nej Rado.

Helena sa kdesi vo vnútri pousmiala. Neňa. Keď sa učila rozprávať, vraj si sama skomolila meno a všetci ju tak začali volať. Mäkučko, milučko, Neňa. A Boženu zasa všetci volali Boba. Bola o dva roky staršia, vždy veselá, všade, kde sa zjavila, sa na ňu zavesila kopa detí. Bolo jej pri nej dobre. Ako prívesku, ktorý nemusí nič iné, len visieť na jej ruke.

„Z Helenky už asi nič nebude,“ ticho povedal otec, keď Kamenský odišli. „Toľké roky sa už trápi.“

Matka sa rozplakala a v Helene otcove slová vyvolali trochu chabej vôle vymotať sa z toho čudného sveta, v ktorom sa teraz ocitla.

O týždeň sa prinútila vstať a premotkala sa k zrkadlu. Bola chudšia, ako keď na seba pozerala naposledy, líca prepadnutejšie a oči prázdnejšie. Vlasy mala od korenkov odrastené skoro dva centimetre. To znamenalo, že už bola doma viac než mesiac. Vyzerala komicky strašidelne. Chcela si vlasy ostrihať, ale ešte nedokázala v ruke udržať nožnice. Poprosila o to matku. A potom si na čierne korenky naniesla zosvetľovač. Prvý krok k tomu, aby bola opäť Helenou Adamovou ako kedysi. Aspoň v to dúfala.

Aj jej matka v to dúfala, keď jej na druhý deň opatrne povedala: „Vieš, Neňa, do škôlky ťa asi späť nevezmú. Ale od leta by si mohla robiť v knižnici v Ilave. Bolo by to len na dva roky na zastupovanie počas materskej, ale je to dobrá práca pre teba. Zapísala by si knižky, uložila ich, nikto tam o tebe nič nevie, mala by si pokoj...“

Helena ľahostajne prikývla. Bude teda robiť v knižnici.

Koncom júna sa vrátila do svojho jednoizbového bytu a v júli nastúpila do práce. Ilava bola pre ňu skoro neznáme mesto. Cesta vlakom z Košice tam trvala len pár minút. Ale od Petrovej smrti tu ani raz nebola. Lekára mala v Púchove a na nákupy sa vždy zviezla až do Trenčína. Keď šla prvý raz zo stanice hore strmým kamenným chodníkom okolo starého neudržiavaného židovského cintorína do knižnice, bála sa. Nového prostredia, novej práce, nových ľudí. Ale potešila sa tomu pocitu, bolo to konečne niečo iné ako ľahostajnosť, v ktorej sa vznášala posledné dva mesiace.

Vedúca knižnice Oľga bola milá tmavovlasá žena, len o niečo staršia ako ona. Hneď v ten prvý deň ju s nadšením vtiahla do knižničného života. Nedala jej vydýchnuť. Rozprávala jej o knižkách, vysvetlila jej počítačový program, zoznamovala ju s čitateľmi, previedla ju po celom kultúrnom dome. Helena jej ani nestihla povedať, že ho dobre pozná. Jej manžel hrával ochotnícke divadlo a veľakrát tu bola aj na skúškach, aj na predstaveniach. Teraz, skoro po šiestich rokoch, opäť stála v otvorených dverách divadelnej sály a necítila nič. Žiadnu boľavú spomienku, žiadnu veselú spomienku. Všetko bolo preč. Možno vďaka času a možno vďaka liekom. Rovnako nič necítila, keď každý deň vlakom prechádzala cez miesto, na ktorom v ten upršaný deň stála krok od smrti. A už vonkoncom nie túžbu opäť vstúpiť medzi koľajnice.

Dennodenne prechádzala cez malé námestie obrúbené historickými domčekmi, ktoré rozsvecovali deň farebnými fasádami, nakúkala do výkladov milých obchodíkov a letmo sa usmievala na húf mamičiek s kočíkmi, ktoré sa tu pravidelne stretávali. A potom už len pár krokov, a bola vo svojej novej práci, ktorá ju tešila. Rada ovoniavala nové knihy, baličila ich, listovala v nich, na víkend si ich nosila domov a čítala, aby ich vedela čitateľom odporučiť. Rada sa zhovárala so

starými čitateľkami, ktorým odkladala knihy podľa ich výberu. A každý deň tu bolo rušno. Ak vo vedľajšej miestnosti nezasadal mestský výbor, tak bola v menšej zasadačke nejaká beseda alebo vernisáž obrazov miestnych maliarov, prípadne nácvik ochotníkov a detského divadelného súboru. Cítila sa dobre, keď bol okolo nej živý ruch, ktorého nemusela byť súčasťou – pred ktorým mohla kedykoľvek zavrieť dvere a ponoriť sa do svojej vnútornej samoty. Byť sama a zároveň nebyť sama.

Do knižnice prichádzala prvá a odchádzala z nej posledná. Mala rada chvíle, keď ráno ešte raz narovnala časopisy v stojanoch, zasunula stoličky pri čitateľských stolíkoch a na výpožičný pult vyložila misku s cukríkmi alebo keksíkmi pre malých čitateľov. A potom mala rada chvíle, keď odišiel posledný čitateľ aj kolegyňa na autobus. Vtedy vypla počítač, misku so sladkosťami zavrela do skrinky, ešte raz prešla celú knižnicu, či príliš nevytrčá knižka v niektorom z regálov, či nie je nakrivo zasunutá stolička, a prstom skúsila, či majú kvety dostatočne vlhkú zem. Po týchto každodenných rituáloch zhasla svetlo a chvíľku postála pri veľkom obluku, za ktorým žilo mesto.

To jej odporučila jedna psychiatrička. Mať svoje rituály. O ktoré sa môže v slabej chvíľke oprieť a ktoré vnesú poriadok do jej chaotických dní. Doktorka bola presvedčená, že psychicky labilná osoba musí mať chaotické dni. Lenže Helenine dni mali vždy pevný poriadok, všetko malo svoj čas a svoje miesto. Komu to však mala vysvetľovať? Už pri prvej hospitalizácii pochopila, že na psychiatrii sa nevysvetľuje, nezdôvodňuje, nepresviedča, neprotestuje, ale poslúcha. Tak prikývla a svoje každodenné činnosti poslušne nazvala „rituály“.

Mala rada prácu v knižnici. Možno aj preto, lebo kolegyne aj čitatelia si veľmi rýchlo zvykli na štíhlu svetlovlasú kni-

hovničku, ktorá stále chodila oblečená v čiernom, ktorej sa deň po dni vypĺňali líca, šaty na nej prestávali visieť ako na vešiaku a z jej úsmevu sa pomaly vytrácal smútok.

LEVANDULOVÝ UTOROK

Božena s Radom bývali vo veľkom dome v Strečne pri Žiline. Helena k nim chodievala často. Milovala ich tri dcéry. Denisku, Sabínku a najmladšiu Radku. Do Žiliny vždy prišla vlakom a na stanici presadla na ďalší, smerujúci do Strečna. Vo vlaku bolo fajn. Nemusela sedieť v plnom vagóne, mohla si nájsť voľné miesto alebo stáť v prázdnej chodbičke. Autobusom nechodila nikdy. Nezniesla pomyslenie na množstvo ľudí v malom uzavretom priestore.

V to teplé utorkové ráno ju na stanici čakal Rado. Staral sa o ňu viac, ako by sa patrilo, ale obaja vedeli, že v tom nie je nič iné, len rodinné puto. Nikdy naňho nepozerala ako na muža, skôr ako na brata. Rozumného, vzdelaného a úspešného. Schopného zodpovedať každú otázku a vyriešiť každý problém. Trochu sebavedomého, ale veľmi obetavého. Dohodol jej návštevu u psychologičky a chcel ju k nej osobne doviesť.

Ivana Hromadová pracovala ako klinická psychologička v žilinskej nemocnici od skončenia školy. Mala už dobre po štyridsiatke, bola nižšia, zavalitejšia, tmavovlasá, plné pery namaľované červeným rúžom, z ktorých vychádzal sýty, hlboký melodický hlas. A tón jej reči bol dosť energický.

Helenu posadila k sebe na upokojujúco belasý gauč v rohu ordinácie. Jej zdravotnú kartu bez otvorenia položila vedľa seba.

„Pri prvom sedení ma pacientova karta nezaujíma,“ povedala. „Psychiatri vás musia vtiesnať do nejakej tabuľkovej diagnózy. Choroba duše však nie je porezaný palec, ktorý sa

dá chytiť, alebo zapálené hrdlo, ktoré možno prezrieť. Ja si obraz o vašich problémoch urobím sama. Preto je dôležité, aby ste ku mne mali dôveru.“

Helena k nej mala dôveru od prvého okamihu, keď jej podala ruku. Niekedy sa jej stávalo, že pri celkom neznámych ľuďoch mávala náhle dobré alebo zlé pocity. Tmavohnedé oči Ivany Hromadovej, prežiarené láskavým teplom, obrúbené známym venčekom vrások, ktorý sa objavoval pri úsmevе, jej niekoho pripomínali, ale nemohla si spomenúť koho. Netrápila sa tým. Po dvoch hospitalizáciách na psychiatrii si na všeličo nevedela spomenúť.

„Dnes začneme tým, že mi o sebe poviete len to, čo chcete. K tomu, čo povedať nechcete, sa dostaneme neskôr alebo možno nikdy, uvidíme, ako nám to spolu pôjde. Ja o vás nič neviem, len to, že sa voláte Helena Adamová, tak začnite,“ povzbudivo ju vyzvala.

„Teda...“ Helena pokrčila plecami a rozpačito si odkašľala. „Mám tridsaťdva rokov, bola som učiteľka v materskej škole, teraz pracujem v ilavskej knižnici a som už päť rokov vdova.“

Ivana sústredene pozorovala každý jej pohyb či gesto, ktorých bolo žalostne málo. Helena sedela vedľa nej meravo, ruky mala pevne zložené na kolenách, jej hlas bol monotónny a v tvári sa jej nepohol ani sval.

„Nezaujíma ma váš profesijný životopis. Skúsime to inak. Budem sa pýtať a vy mi bez premýšľania odpoviete prvé, čo vám napadne. Aké ste boli dieťa?“

„Poslušné,“ odvetila bez zaváhania. Naozaj každého poslúchala. Rodičov, učiteľky, kamarátky, neskôr Petra, potom lekárov...

„Prišli ste sem len preto, lebo ste chceli poslúchnuť aj doktora Kamenského?“

„Áno.“

„Povedzte mi niečo o svojom živote. Aký bol pred vašou

poslednou hospitalizáciou na psychiatrii?“ Chcela sa spýtať, aký bol tesne pred tým, ako sa rozhodla pre samovraždu, ale opatrne tú otázku obalila do profesionálnej všeobecnosti.

„O mojom živote?“ začudovala sa Helena. Najprv sa jej zdalo, že nemá čo povedať. Akoby jej život ani nejestvoval. Zadívala sa do obloka a úporne premýšľala, ako opísať tú prázdnotu, keď sa na obločné sklo na okamih prilepili poleťujúce listy. Prekvapilo ju, že zo stromov už padá lístie. Bol ešte len koniec septembra. A vtedy, keď prestala nútiť svoj rozum premýšľať, sa jej ústa rozhovorili samy.

„Môj život bol ako... nepotrebný kus papiera, ktorý niekto nedbalo vytrúsi z vrecka. Chvíľu sa povaluje na trávniku, potom ho vietor odfúkne na cestu, občas po ňom niekto postúpa alebo prejde autom. Keď zaprší, máča sa v špinavej kaluži. Keď zasvieti slnko, osuší sa... a stále dokola. Je už potrhaný, špinavý, vyblednutý, unavený a netúži po inom, ako sa konečne rozplynúť v ničote. Áno, túžila som rozplynúť sa, zmiznúť, aby konečne zmizol aj ten nezmyselný strach, ktorý opantal celý môj život, plazil sa okolo mňa ako príznak, pred ktorým sa nedalo skryť ani ujsť. Zjavil sa, vždy keď som chcela byť trochu šťastná alebo aspoň trochu... normálna.“

Ivana s uspokojením sledovala jej pozvoľnú premenu. Doteraz bola jej pekná tvár nehybná ako tvár porcelánovej bábičky. Ale pomaličky jej začali ožívať belasé oči, vlniť sa pery, sem-tam sa ukázali čiariočky prvých vrások, ruky zložené na kolenách občas urobili mierne gesto. Vedela, že položila tie správne otázky, preto sa pýtala ďalej.

„Nezažili ste v detstve nejakú traumatizujúcu udalosť? Neboli ste zneužívaná, týraná... takúto slučku bezmocnosti si váš mozog zapamätá a uloží si ju ako zručnosť. Kedykoľvek sa dostanete do podobnej situácie, spustí príslušné centrum a aktivuje ich. A vy opäť a opäť zažívate pocity bezmocnosti a strachu.“

„Viem, čo máte na mysli. Každý psychiater sa ma snažil presvedčiť, že moje problémy majú pôvod v detstve, ale nik ma nezneužil, nebola som týraná, nebola som ani vážne chorá, neprežila som nijakú nehodu, nič som nemala zlomené... mala som absolútne bezstarostné, šťastné a pokojné detstvo, až kým som nenastúpila na strednú školu.“

„Hm. Mnohé duševné poruchy, napríklad aj schizofrénia, sa začínajú prejavovať s nástupom dospievania.“

„Ja nemám schizofréniu,“ namietla skoro urazene.

„Dobre, tak mi povedzte, čo sa stalo na strednej škole.“ Ivana sa vrátila k otázkam. Uvedomila si, že nebolo rozumné vyslovovať diagnózy, na ktoré bola Helena citlivá.

„Nič zvláštne. Len som neznášala cestovanie v autobuse. Prišlo to celkom nečakane. Raz som v ňom stála stisnutá medzi ľuďmi a začalo mi byť zle. Najskôr som si myslela, že je to normálna kinetóza. Kinedryl mi však nepomáhal, tak som začala chodiť skorším autobusom, ktorý nebol taký preplnený. Ale niekedy som musela aj z neho vystúpiť o jednu, dve zastávky skôr. A stalo sa, že som ani nenašla odvahu nastúpiť doň a šla som trištvrte hodiny pešo do školy.“

„Opíšte mi presne, čo ste pritom cítili.“

„Najprv len slabú nevoľnosť. Veľmi rýchlo zosilnela, na čelo mi vyrazil studený pot, začali sa mi robiť zelené kruhy pred očami, stiahlo mi hrdlo a prestala som dýchať. Niekedy stačilo, že som vystúpila a chvíľu si posedela na prázdnej zastávke, inokedy som ledva dobehla do školy a vyvracala sa. Bolo to trápne, ponižujúce a stresujúce.“

„Keď ste pracovali v škôlke, tam ste také problémy nemali?“

„Medzi deťmi? Nie. Nikdy. Deti... mám rada.“

„Prečo ste teda začali pracovať v knižnici?“

„Niektorí rodičia si neželali, aby sa osoba liečená na psychiatrii starala o ich deti. To bola posledná vec, pre ktorú som sa rozhodla so všetkým skončiť. Nemala som už dôvod zo-

budiť sa do ďalšieho dňa. Neviem to povedať niekoľkými slovami.“

„Robí vám problém hovoriť o týchto veciach?“

„Nie. Áno? Vlastne... nemám problém s vami o tom hovoriť.“

„Aké lieky ste užívali?“

„Diazepam, Rohypnol, Risperdal...“

„Užívali ste ich pravidelne?“

„Nie.“

„Prečo?“

„Nepomohli mi. Vždy sa to vrátilo. A... nikdy som sa necítila chorá. Len som nechápala, čo sa so mnou deje. A ostatní zasa nechápali, že to nedokážem jasne vysvetliť, takú diagnózu mi aspoň určili.“

„Výborne, budeme vychádzať z toho, že nie ste chorá. Doktor Kamenský je síce gynekológ, ale správne zhodnotil, že je namieste skúsiť aj pomoc psychológa. Medikamentózna liečba len potlačí následky, ale neodstráni príčinu. Ako ste sama povedali, vždy sa to vrátilo. Najlepšie liečenie podľa Paracelsa je neliečiť človeka priamo, ale odstrániť z cesty všetko, čo mu škodí. Obľubujete čierne oblečenie?“

„Ani nie.“ Začudovane prešla dlaňou po rukáve čiernej blúzky. „Po manželovej smrti som si na to zvykla. Keď idem do obchodu, automaticky siahnem po čiernej farbe.“

„Ako sa teraz cítite? Myslím v tomto okamihu po našom rozhovore.“

„Celkom normálne.“

„Necítite napätie, nevoľnosť, zahanbenie... nič?“

„Nič z toho.“

„To je dobre. Takže sa môžeme stretávať a hľadať príčinu vašich problémov. Môžeme si dohodnúť sedenia každé dva týždne. Ak by ste mali pocit, že sa potrebujete so mnou stretnúť aj skôr, kedykoľvek som vám k dispozícii. Prispôbim sa vám. V rámci svojej súkromnej praxe využívam aj trochu

nekonvenčné metódy a pacientom to pomáha. Odblokovanie podvedomia, stimuláciu podvedomia, one brain, ľahkú hypnózu, regresnú terapiu... Budem premýšľať, čo by bolo vhodné pre vás. Vy sa pre nič netrápajte. Nespomínajte, neplánujte, žite každý deň tu a teraz. A skúste si kúpiť jednu novú vec do šatníka. Napríklad... levanduľovej farby. Má v sebe nenápadnosť sivej, pokoj bielej, duchovno fialovej, a pritom nie je jasná ani obzvlášť výrazná. Ak by vám to robilo problém, nenúťte sa do toho. Ale naše sedenie si do kalendára zaznačím levanduľovou fixkou.“

Keď Helena odišla, Ivana Hromadová sa oprela lakťami o stôl. Vedela, že sa jej bude snažiť pomôcť za každú cenu, lebo raz to už nedokázala. Nevedela, ako k takému záveru prišla, ale prebehlo jej to myslou ako výstrel. *Raz si to už nedokázala.* Odkiaľsi poznala ten jej ďakujúci a zároveň prosiaci úsmev, boli jej známe tie malé krúžky, ktoré opisovali jej ruky, a keď sa pri rozhovore uvoľnila... pamätá si na ten štekľivý závan ženskosti a materstva, ktorý sa okolo nej vznášal. Pri máloktovej žene cítila také jednoznačné poslanie. Helena Adamová na tento svet neprišla preto, aby ho dobyla. Prišla preto, aby bola konečne manželkou a matkou.

Ivane to bolo úplne jasné, no nedokázala ju vo svojich spomienkach zaradiť. Prečo? Panebože, prečo? A najzarážajúcejšie bolo to neodbytné slovíčko – *konečne*. Akoby už veľakrát chcela byť manželkou a matkou a nikdy sa jej to nepodarilo. Lenže Helena Adamová už predsa bola vydatá a bola aj tehotná. Ivana azda prvý raz v živote nerozumela svojej intuícii, na ktorú sa doteraz vždy mohla spoľahnúť.

Helena odchádzala s pocitom, že má hlavu ľahučkú ako čerstvo vymetenú izbu. Len tie známe vejáriky okolo očí Ivany Hromadovej boli ako drobná smietka, ktorá ostala pod prahom dverí k jej spomienkam a nedalo sa k nej dostať. Zišla po schodoch a pomaly vykročila na široký chodník vedú-